

22. Књига о Јестири

Увод у Стари Завет

доц. др Ненад Божовић

18.04.2024.

Литература

- **Главна:** М. Ердeљан, *Посебан увод у Свето Писмо*, Фоча-Београд 2008, 105-110.
- W. Harrington, *Uvod u Stari Zavjet*, Zagreb 1993, 428-432.

Жанр књиге

- У хришћанском канону међу историјским књигама (после Немије, а пре Јова односно мудросне литературе)
- У јудејском канону међу Кетувим – Списима (у мањем одељку Megiloth – пет мањих свитака)

Садржај - Поглавље 1

- почетак књиге: Асвир (Ahasveros = Xerxes), цар персијски, столује у Сусану (485-465 п.Х.)
- Асвир сазива раскошну гозбу за племство и војсковође како би показао своју славу и моћ
- царица Астина прави гозбу за жене у царском двору
- Асвир позива Астину да дође к њему и пред свима покаже своју лепоту, али она одбија
- Астинино одбијање буди гнев у цару и он сазива савет кнезова да расправи даље поступке; један кнез саветује цара да за непослушање изабере себи лепшу и млађу на њено место

Персијско царство

Садржај – Поглавље 2

- Асвир припрема гозбу на којој ће се показати најлепше девојке из царства
- Мардохеј из племена Венијаминова који је био одведен у Вавилон под Навуходносором одгаја Јестиру којој је право име (јеврејско) Адаса (значи мирта); Јестира од вав. Естер (име богиње Иштар, староперсијски *stara* – звезда, Звездана)
- Мардохеј име такође утицај Вавилона – *Mordecai* (слуга Мардуков)
- Мардохеј шаље Јестиру на царски двор са заповешћу да не говори о свом пореклу

Садржај – Поглавље 2

- Мардохеј долази у Сусан и стално проверава шта ће бити са Јестиром
- Јестира бива примљена на царски двор (харем) и бива показана цару
- цару се Јестира веома свидела и заволео је и стекао велико поверење у њу
- Мардохеј сазнаје за заверу царских чувара Вихтана и Тевеса и говори Јестири како би саопштила цару; цар кажњава заверенике смрћу

Крунисање царице Јестире – свитак Јестире 1617,
Ферара, Италија.

Садржај – Поглавље 3

- кнез Аман напредује у служби царевој и бива постављен над многима који му се клањаху
- Мардохеј одбија клањање Аману; Аман жели да уништи не само Мардохеја већ сав народ јудејски
- Аман клевета Јевреје пред Асвиром говорећи да они имају другачије законе и да су нелојални цару те да ако цар само пожели он може да их истреби и да њихов иметак преда у царску ризницу

Садржај – Поглавље 4

- Мардохеј упозорава Јестиру; Јестира испрва одбија да иде цару, јер *„не може се цару ићи непозван“*
- Мардохеј саветује ст. 13-14: *„Немој мислити да ћеш се мимо све Јудејце избавити у дому царву. Јер ако ти будеш ћутала сада, доћи ће помоћ и избављење Јудејцима са друге стране, а ти и дом оца твога погинућете. И ко зна ниси ли због часа као што је овај дошла до царства“.*

Глава 5

- Јестира мимо закона позива на обед цара Асвира и кнеза Амана и иако није по правилу цар прихвата позив због љубави према њој
- Аман одлази весео и поносан са обеда, али се сневесели кад виде Мардохеја у пролазу
- Аман планира убиство Мардохеја на вешалима

Глава 6

- те ноћи цар не могаше заспати и шаље по царске хронике те види да је Мардохеј открио заверу, а није био награђен
- Аман долази цару да предложи вешање Мардохеја, а цар наређује да се Мардохеј посади на коња и по граду у царском оделу и царском венцу прослави као одани дворанин
- Аман извршава наређење и одлази кући понижен и покривене главе

Петер Ластман, Мардохејев тријумф 1624.

Глава 7

- Јестира поново позива на обед Асвира и Амана и „моли за свој живот и живот свога народа“
- Асвир онда сазнаје за указ који је потписао о погрому Јевреја у царству и открива план Аманов који је плод љубоморе
- Асвир наређује да се Аман погуби и то на вешалима која је припремио за Мардохеја

Поглавље 8

- Асвир преузима кућу Аманову и даје је Јестири и Мардохеју; Јестира поставља Мардохеја над кућом Амановом
- Јестира плачно моли цара да се опозове Аманова наредба о погрому Јевреја што цар и одобрава
- цар даје свој прстен да се писма која пишу Јестира и Мардохеј њиме запечате
- царски писари састављају писмо и шаљу у све крајеве земље: Јудејцима је дозвољено да се бране ако их неко нападне
- Јудејци праве славље због новог царског указа

Садржај – Поглавље 9-10

- освета Јевреја непријатељима који су планирали погром
- у Сусану побијено пет стотина људи и десет синова Аманових
- ст. 15: „али на плен не дигоше руке своје“
- окупљање Јевреја у великим градовима и прослава дана спасења
- установљење празника Пурима као сећања на дан избављења
- Мардохеј постаје славан у свим крајевима земље – сведочанства о Мардохеју налазе се у персијским хроникама

Историичност приповедања

- Постоје претерани детаљи: гозба траје шесте месеци, Аман обећава да ће када убије Јевреје у царску касу предати 10000 таланата сребра, вешала која је Аман направио била су висока 50 лаката (25 метара) и Јудејци у одбрани у једном дану убијају 75510 људи
- Ипак писац је добро обавештен о персијској култури и двору: величина царске палате у Сузи, наводи имена седам кнезова које исто наводи и Херодот, начин слања поште (царски прстен), начин опхођења према цару (поклоњење и скиптар), добротиниоци су прослављани, а завереници убијани.

Историичност приповедања

- Ипак, остали историјски извори не наводе име Мардохеја нити Јестире у доба од 7.-12. године када је Ксеркс I владао (у то време је био у ратовима против Грка). Ако је Мардохеј дошао у Вавилон са Јоахином 597. г.п.Х, онда је у време дешавања књиге имао 120 година, а Јестира нешто мање.
- место настанка је источна дијаспора, а време настанка највероватније 3. в.п.Х у доба сукоба после Александра Великог у којем је било опасности од погрома над Јеврејима

Преводи књиге

Ђуро Даничић, 1867.

У вријеме Асвирово, а
тај Асвир цароваше од
Индије до Етиопије у
сто и двадесет и седам
земаља,
У то вријеме, кад
сјећаше цар Асвир на
пријестолу царства
својега у Сусану
царском граду,

Драган Милин, 2020.

У време Асвирово, а
тај Асвир владао је од
Индије до Етиопије у
сто двадесет седам
земаља, у то време кад
је седео на престолу
царства свога у
царском граду Сусану

Елиезер Папо
(десетерац) 2021.

А у дане Ахашверош
цара, од Етјопје па до
Индустана, што
владаше у сто и
двадесет и још седам
повр' њих земаља. Док
сјећаше Ахашверош
царе, на пријестољу
силнога му царства, у
Шушану граду
престономе...

Разлика LXX и МТ

- Седам додатака: Мардохејев сан, Јестирина МОЛИТВА ИТД.
- шири теолошки оквир Јест дају Септуагинтини ДОДАЦИ

Порука књиге

- Јест ни на једном месту не помиње Божије име – расправа о канонском статусу
- Јест је прича о установљењу Пурима, део националне историје Јевреја
- паралела између Јудите и Јосифа – странац који напредује на двору и који је одан владару
- Поука: а) Јевреји су лојални поданици царства (упућена је странцима); б) Бог неће оставити свој народ (упућено Јеврејима)
- Паралеле српске и јеврејске историје – Оливера Лазаревић и Бајазит (Јестира и Асвир); Мара Бранковић и Мурат II.